

Sygn. akt

III AUa 827/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **4 grudnia 2013 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Irena Mazurek (spr.)
	Sędziowie:	SSA Janina Czyż SSA Barbara Gonera
	Protokolant	sekr. sądowy Anna Kuźniar

po rozpoznaniu w dniu **4 grudnia 2013 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **S. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o umorzenie postępowania

na skutek apelacji wniesionej przez stronę pozwaną

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **7 maja 2013 r.** sygn. akt **IV U 413/13**

oddala apelację

Sygn. akt III AUa 827/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 4 grudnia 2013r.

Decyzją z dnia 25 lutego 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. umorzył postępowanie w sprawie umorzenia należności z tytułu nieopłaconych przez wnioskodawcę S. M. składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Powołując w podstawie prawnej decyzji art.105 §1 kpa w zw. z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.), a także art. 1 ust. 1 i ust. 6 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. poz. 1551) organ rentowy stwierdził, że w świetle w/w przepisów tej ostatniej z przywołanych ustaw wnioskodawca jako nieposiadający zadłużenia z tytułu składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe oraz wypadkowe z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie może ubiegać się o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne, co czyni bezprzedmiotowym wydanie merytorycznej decyzji.

Wnioskodawca S. M. odwołał się od decyzji ZUS do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie.

W odwołaniu z dnia 11 marca 2013 r. wnioskodawca wnosząc „o uchylenie zaskarżonej decyzji”, celem merytorycznego rozpoznania jego wniosku o umorzenie należności z dnia 7 lutego 2013 r., zarzucił organowi rentowemu błędną wykładnię przepisów ustawy „abolicyjnej” tj. ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. poz. 1551), która doprowadziła do nieuzasadnionego poglądu o braku możliwości ubiegania się o umorzenie zaległych składek na ubezpieczenie zdrowotne w sytuacji uprzedniego opłacenia składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe oraz wypadkowe za ten sam okres. W uzasadnieniu tak wyrażonego stanowiska procesowego odwołujący naprowadzał, że zaległość w opłacie składek wynikała ze zdarzenia losowego (powodzi) i poniesionych wówczas przez niego strat, stąd w sytuacji gdy dobrowolnie uregulował ostatecznie nieopłacone składki na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, absurdalnym staje się odmowa umorzenia pozostałych do zapłaty składek na ubezpieczenie zdrowotne (objętych układem ratalnym za okres od lipca 2004 r. do września 2009 r. na kwotę 7.026,76 zł, co wraz z odsetkami za zwłokę i kosztami upomnienia stanowi łączną należność 12.055,76 zł), i to przy spełnieniu przewidzianego w art. 1 ust. 10 wyżej powołanej ustawy warunku.

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 29 marca 2013 r. pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., wniósł o oddalenie żądania wnioskodawcy, z tych samych względów, które legły u podstaw zaskarżonej decyzji podając jedynie dodatkowo, że na dzień złożenia wniosku odwołujący posiadał zadłużenie z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne wyłącznie za okres od października 2005 r. do września 2009 r.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie, po rozpoznaniu odwołania S. M., wyrokiem z dnia 7 maja 2013 r. (sygn. akt IV U 413/13) zmienił zaskarżoną decyzję ZUS stwierdzając brak podstaw do umorzenia postępowania w sprawie umorzenia należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne wnioskodawcy, nakazując organowi rentowemu merytoryczne rozpoznanie wniosku odwołującego.

Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca S. M. jako prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Biuro Usług i (...) w R. podlegał z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu. Odwołujący posiadał zadłużenie z powodu nieopłacenia w terminie składek tak na ubezpieczenia społeczne jak i zdrowotne, przy czym składki na ubezpieczenia społeczne zostały przez niego ostatecznie uregulowane, zaś pozostałe do zapłaty składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres od lipca 2004 r. do września 2009 r. zostały objęte umową z dnia 25 maja 2012 r. o rozłożeniu ich na raty. W dniu 7 lutego 2013 r. – przy istniejącym jeszcze zadłużeniu w opłacie składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od października 2005 r. do września 2009 r. – S. M. złożył w organie rentowym wniosek o ich umorzenie w trybie przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące

pozarolniczą działalność (Dz. U. poz. 1551), co skutkowało – zaskarżoną w niniejszym postępowaniu – decyzją ZUS z dnia 25 lutego 2013 r. umarzającą postępowanie. W świetle powyższych bezspornych ustaleń faktycznych Sąd I instancji – przyjmując, że zasadniczą kwestią wymagającą przesądzenia jest legitymacja wnioskodawcy do ubiegania się o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne – uznał żądanie odwołania za w pełni zasadne, a zaskarżoną decyzję ZUS za naruszającą prawo, w tym wypadku art. 1 ust. 1 i ust. 6 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. poz. 1551). Dokonując bowiem analizy powołanego przepisu, przy podkreśleniu także treści jego ust. 7, Sąd Okręgowy w Rzeszowie - mając także na względzie wykładnię celowościową przepisów ustawy „abolicyjnej” odzwierciedloną w przywołanym przez Sąd uzasadnieniu projektu ustawy - przyjął, iż wbrew stanowisku organu rentowego (ocenionego jako swoista nadinterpretacja prawa), osoba o której mowa w art. 1 ust. 1 omawianej ustawy (a taką niewątpliwie jest wnioskodawca) może ubiegać się o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek, tak na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe czy zdrowotne jak i na Fundusz Pracy, za okres od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r., niezależnie od stopnia zaspokojenia organu rentowego, co przy dodatkowym spełnieniu przewidzianego w ust. 10 tego przepisu warunku skutkować winno umorzeniem tych należności (wraz z odsetkami za zwłokę, kosztami upomnienia, kosztami egzekucyjnymi itp.). Skoro więc pozwany ZUS bezpodstawnie odmówił oceny spełnienia przez S. M. tego warunku, to powyższe czyni koniecznym zmianę zaskarżonej decyzji, przez zobowiązanie organu rentowego do wydania decyzji merytorycznej. W podstawie prawnej wyroku, oprócz wyżej wskazanych przepisów prawa materialnego, powołany został art. 477¹⁴ § 2 kpc.

Wyrok Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z dnia 7 maja 2013 r. zaskarżony został przez pozwanego Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R..

W apelacji z dnia 3 czerwca 2013 r. (v. k. 23-24) pozwany organ rentowy zarzucając naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwą - bo z sprzeczną z gramatyczną - wykładnię art. 1 ust. 1 i ust. 6 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. poz. 1551), wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania wnioskodawcy.

W uzasadnieniu wniesionego środka odwoławczego skarżący podkreślał wyjątkowy charakter ustawy „abolicyjnej”, jako uzasadniający ścisłą interpretację jej przepisów, co przy powiązaniu literalnego brzmienia ust. 1 i ust. 6 art. 1 tej ustawy, czyni w pełni zasadnym stwierdzenie, iż tylko i wyłącznie istnienie zaległości w opłacie składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe oraz wypadkowe umożliwia ubieganie się o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy za ten sam okres. W sytuacji więc gdy po stronie wnioskodawcy taka zaległość na dzień złożenia wniosku nie występowała, nie mógł on skutecznie ubiegać się o umorzenie samych nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne, co stanowiło o braku przedmiotu postępowania w rozumieniu art. 105 kpa, czyniąc zasadnym jego umorzenie. Na poparcie zaś tak wyrażonego poglądu – co do sposobu postąpienia w przypadku bezprzedmiotowości wydania decyzji merytorycznej wywołanej brakiem możliwości domagania się umorzenia należności z tytułu składek - apelujący przywoływał wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 26 marca 2010 r. III SA/GI 1653/09 LEX nr 605774.

Wnioskodawca S. M. wniósł o oddalenie apelacji organu rentowego (v. e-protokół 00:06:49 oświadczenie wnioskodawcy złożone na rozprawie apelacyjnej).

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, rozpoznając apelację pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R., zważył co następuje:

Apelacja jest nieuzasadniona i jako taka podlega oddaleniu.

Zaskarżony bowiem wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 7 maja 2013 r. jest – w ocenie tut. Sądu – w swym ostatecznym wyniku wyrokiem trafnym i odpowiadającym prawu. W zupełności bowiem podzielić należy wyrażoną w sentencji wyroku Sądu I instancji konstatację o konieczności wydania przez ZUS decyzji merytorycznej w odniesieniu

do wniosku S. M. z dnia 7 lutego 2013 r., jakkolwiek z innych względów niż te, które przywołał na uzasadnienie swych racji Sąd Okręgowy w Rzeszowie.

I tak przede wszystkim już na wstępie z całą mocą podkreślić należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych treść zaskarżonej decyzji wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r. II UZ 52/99 OSNP 2000/15/601). Odnosząc więc powyższe do zaskarżonej w niniejszym postępowaniu decyzji ZUS Oddziału w R. z dnia 25 lutego 2013 r., umarzającej postępowanie w sprawie w/w wniosku S. M. o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne, stwierdzić należy, iż jedyną objętą kontrolą sądową istotą sporu mogła być kwestia zaistnienia przewidzianych w art.105 kpa tu w zw. z art.123 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 205,poz. 1585 ze zm.) przesłanek do wydania przez pozwany organ rentowy tego rodzaju decyzji, bez konieczności – tak jak bezpodstawnie uznał to Sąd I instancji sugerując się najwidoczniej stanowiskiem ZUS – merytorycznej oceny uprawnień odwołującego do zgłoszenia przedmiotowego wniosku. Decyzja o umorzeniu postępowania nie ma bowiem charakteru kształtującego stosunek materialno-prawny (a w tym aspekcie mieści się również ocena legitymacji wnioskodawcy do wystąpienia z omawianym żądaniem), a jej skutki mają jedynie charakter procesowy (bliżej na ten temat m. innymi w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 12 września 2012r. II GSK 1096/12 LEX nr 1218383). Jednocześnie zauważyć przyjdzie, iż przewidziana w art.105 kpa – uzasadniająca umorzenie postępowania - tzw. obiektywna bezprzedmiotowość wydania decyzji, nie może być interpretowana rozszerzająco ,ograniczając się jedynie do przypadków w których, w świetle prawa materialnego i ustalonego stanu faktycznego zaistnieje brak sprawy administracyjnej mogącej być przedmiotem postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2011r. III SK 20/10 LEX nr 794506), a o takim braku nigdy nie może być mowy w sytuacji, w której strony pozostają zainteresowane wynikiem merytorycznym sprawy (tak z kolei w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 października 2011r. II GSK 1102/10 LEX nr 1070213). Nie można też abstrahować od tego, że przepisy tzw. ustawy „abolicyjnej” tj. przepisy ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. poz. 1551), w art. 1 ust. 16 – odmiennie niż przewiduje to art. 83 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U . z 2009r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.), w odniesieniu do spraw związanych z umorzeniem należności składekowych o jakich mowa w jej art. 28 - dopuściły drogę postępowania sądowego przed sądem powszechnym w odniesieniu do odwołań od decyzji wydanych przy rozpoznawaniu zgłoszonych w trybie tej ustawy wniosków, a nie można zapominać, że już z samej zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) wynika dyrektywa interpretacyjna zakazująca zawężającej wykładni prawa do sądu (por. m.in. orzeczenie Trybunał Konstytucyjnego z dnia 8 kwietnia 1997 r. K 14/96 OTK 1997/2/16). W tej sytuacji pełnym nieporozumieniem jest też przywoływanie przez skarżącego wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 26 marca 2010 r. III SA/GI 1653/09 LEX nr 605774, jako że ten zapadł na tle wniosku o umorzenie składek rozpoznawanego w trybie przepisów wyżej powołanej ustawy „systemowej” , a nie „abolicyjnej” , a nadto dotyczył wyłączonych wprost przez ustawodawcę w art. 30 ustawy „systemowej” składek finansowanych przez ubezpieczonych nie będących płatnikami składek do których nie stosuje się art. 28 i art. 29 tej ustawy, gdy tymczasem przepisy ustawy „abolicyjnej” choćby w odniesieniu do będących przedmiotem wniosku odwołującego z dnia 7 lutego 2013 r. składek na ubezpieczenie zdrowotne takie sformułowania nie zawierają.

Podsumowując powyższe rozważania stwierdzić więc należy, że pozwany organ rentowy winien był w odniesieniu do wyżej wskazanego wniosku S. M. wydać merytoryczną decyzję i w niej dopiero rozstrzygnąć kwestię możliwości ubiegania się przez wnioskodawcę o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne, co w przypadku odwołania od takiej decyzji podlegać dopiero będzie mogło kontroli sądowej.

Z tych wszystkich więc wyżej naprowadzonych względów i na podstawie art. 385 kpc orzeczono jak w sentencji.

(...)

1. (...)

2. (...)